

FENOMENE CARSTICE ÎN ERUPTIVUL MUNȚILOR CĂLIMANI DE NORD-VEST

IOAN CHINTĂUAN

Literatura de specialitate apărută în țară și străinătate pînă în anul 1962, amintește numai tangențial de prezența fenomenelor carstice dezvoltate în roci eruptive; unele neexplicate genetic (lapiezurile), altele datorate acumulărilor masive de gaze ce creează goluri în interior sau scurgerilor sub presiune a lavelor, formațiunile carstice (stalagmite, stalactite, draperii etc.) fiind formate în acest caz din lavă topită.

De abia în anul 1962 un grup de cercetători români alcătuit din Tr. Naum, E. Butnariu și M. Giurescu (I) prezintă un fenomen carstic dezvoltat pe roci eruptive, original prin geneza și modul său de prezentare, denumit de ei „Vulcanokarst“, fenomen care pare un caz unic pe glob și îl analizează în amănunt. Aceste manifestări vulcanokarstice au fost identificate în munții Călimani, în vîrfurile: Negoii Românesc, Călimanul Cerbului, Căliman Izvor, Voivodeasa, Bradul Ciont, Rețiș, Negoii Unguresc și Pietrosul. Vulcanokarstul este reprezentat aici atît prin forme de suprafață, grefate pe andezite piroxenice și piroclastite cît și prin forme de adînc (grotepeșteri) dezvoltate în piroclastite intens caolinizate, silicifiate și limonizate.

Printre manifestările vulcanokarstice tipice se situează și acelea identificate de noi pe cursul superior al Budacului, în regiunea Budacul de Sus (Bistrița-Năsăud); a căror apariție e în legătură cu piroclastitele andezitice ce constituie bordura apuseană a Călimanilor de nord-vest.

Aici, la limita cu sedimentele pliocene ale Bazinului Transilvaniei, M. Călimani apar, în general, cu pante abrupte determinate de natura rocilor, de diferența de duritate între formațiunile marnoase pontiene și aglomeratele vulcanice cimentate, cărora li se suprapun lave mai dure.

I. NAUM Tr., BUTNARIU E., GIURESCU M. — „Vulcanokarstul din Masivul Călimanului (Carpații Orientali)”. An. Univ. București Ser. Șt. Naturii, Geologie—Geografie, 32, 1962, București.

În unele sectoare ale acestei zone marginale, datorită diaclazelor care fragmentează masa de aglomerate, s-au format stînci mari (pereți verticali de 50-60 m înălțime și chiar mai mari) constituite din material vulcanic de dimensiuni variabile, relativ puternic cimentat. Alteori, întîlnim stînci înalte, de forme foarte diferite („ace“, „apostoli“, etc.), izolate, martori din vechea suprafață a aglomeratelor.

Asemănător se prezintă marginea vestică a Călimanilor de nord și în regiunea Budacul de Sus, unde se întîlnesc pereți verticali a căror înălțime ajunge uneori la 80—90 m. (Piatra Corbului, Strîmtu, etc.), orientați înspre Valea Budacului. Manifestările vulcanokarstice pe care le semnalăm sînt localizate în acești versanți stîncoși, în aceste stînci constituite din aglomerate vulcanice. Nota de față își propune să expună succint cîteva dintre acestea, insistînd asupra localizării lor ; urmînd ca după cunoașterea mai detaliată a fenomenelor să revenim cu noi date.

Din orașul Bistrița, pe șoseaua asfaltată ce duce la exploatarea forestieră de pe cursul superior al Budacului, se ajunge după cca. 15 km în satul Budacul de Sus situat la poalele Călimanilor de nord-vest. (Fig. 1). De aici, urmînd cursul Budacului înspre izvoare, pe o șosea forestieră bine întreținută, intrăm după aproximativ 7 km în zona muntoasă eruptivă, formată din culmi nu prea înalte, împădurite, printre care apele repezi de munte, afluenți ai Budacului, și-au croit drum.

La cca. 8,5 km de Budacul de Sus șoseaua se bifurcă: un drum forestier urmărește mai departe, înspre izvoare, cursul Budacului; iar al doilea duce la Casa de vînătoare Dealu Negru și de aici la Cușma. Urmînd acest al doilea drum forestier după cca. 4 km se ajunge la baza peretelui stîncos Piatra Corbului, cu o înălțime de 90 m, constituit din piroclastite andezitice și care formează marginea abruptă a eruptivului din acest sector.

În acest perete, la o altitudine absolută de 980 m, mai precis la 65 m de la baza lui, se află intrarea în peștera Piatra Corbului, prima manifestare vulcanokarstică cercetată. Din drum se observă numai o serie de crăpături, diaclaze în stîncă; intrarea în peșteră rămîne invizibilă pînă în apropierea ei. Urcușul la peșteră nu este greu, iar frumusețea peisajului care se deschide de la intrare înspre Bazinul Budacului și mai departe, precum și ineditul peisajului subteran ce ne așteaptă, răsplătesc eforturile depuse. În cîteva deplasări de explorare efectuate am reușit să cercetăm numai 35 m din sistemul subteran, datorită gradului scăzut de consolidare a rocii în care e cantonată, fapt ce a determinat aspectul ruiniform al peșterii, cu numeroase blocuri îngrămădite haotic pe planșeu, blocuri provenite din prăbușirea tavanului. Alte blocuri, mai mari sau mai mici, stau gata să se desprindă la cea mai mică atingere. Cu toate greutățile în explorare, credem că în scurt timp vom reuși să cunoaștem întreg sistemul carstic de la Piatra Corbului.

Un alt sector în care apar manifestațiuni vulcanokarstice este situat pe pîriul Strîmtu, afluent de dreapta al Budacului.

De la bifurcația amintită, urmînd drumul forestier ce duce la Casa de vînătoare Aluneasa, ajungem după cca. 1 km în zona de confluență a pîriului Strîmtu cu Budacul. De aici, fie că înaintăm pe culmea din dreapta, fie pe cea din stînga pîriului, ajungem după cca. 45 de minute la nivelul treimii superioare a peretelui stîncos Strîmtu (altitudine absolută 1 100 m), nivei la care se află manifestațiunile vulcanokarstice identificate.

Desigur, putem folosi și drumeagul de pădure, sau cărările care însoțesc pîriul Strîmtu pînă la izvoare, adică pînă la baza peretelui abrupt Strîmtu, dar de aici urcușul e mult mai greu. Sînt de preferat celelalte două trasee. În versantul abrupt amintit, la cca. 20 m de la partea lui superioară, la același nivel, se află o serie de scobituri, grote incipiente, a căror lungimi nu depășesc 3 m, localizate în același aglomerat vulcanic. Singura peșteră de aici, este situată la marginea vestică a peretelui stîncos.

Explorarea ei e în curs și sperăm să aducă precizări interesante cu privire la geneza fenomenelor vulcanokarstice din regiunea Budacul de Sus. Cercetările întreprinse pînă acum ne permit să presupunem că în zona aceasta manifestațiile carstice în rocile eruptive ale Călimanilor sînt mult mai extinse. Astfel, urmînd cursul Budacului în amonte de Casa de vînătoare Aluneasa pînă înspre izvoare, se pot observa o serie de alte abrupturi constituite din aglomerate vulcanice în care apar numeroase găuri, care de jos, din drum par a fi guri de peșteri.

Explorările viitoare vor face precizările care se impun.

Phénomènes carstiques dans l'éruptif des Călimani de Nord-Ouest

RÉSUMÉ

La note ci-dessous signale une deuxième région dans notre pays où apparaissent des manifestations volcanocarstiques, en localisant les points, sans caractériser en détail les phénomènes, ce qui sera fait dans une communication prochain.

Ces manifestations carstiques dans les roches éruptives ont été identifiées dans la zone qui se trouve à l'ouest de Călimani de nord dans la région Budlacul de Sus (Bistrița-Năsăud).